

УДК 336

О. В. Попело,

д. е. н., доцент, професор кафедри менеджменту та державної служби,
Національний університет "Чернігівська політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4581-5129>

Н. С. Островська,

д. е. н., професор, професор кафедри фінансів і кредиту,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7259-7403>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.12.13

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

О. Popelo,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,

Professor of the Department of Management and Civil Service, Chernihiv Polytechnic National University

N. Ostrovska,

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Professor of the Department of Finance and Credit, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

FINANCIAL SUPPORT OF THE HEALTH CARE SECTOR IN THE CONDITIONS OF TRANSFORMATIONAL CHALLENGES

У статті проаналізовано особливості фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я в умовах трансформаційних викликів. Виокремлено три основні системи фінансування охорони здоров'я в світі, такі як: державна, страхова, приватнострахова. Розглянуто джерела фінансування сфери охорони здоров'я в Україні та визначено проблеми фінансового забезпечення в умовах трансформаційних викликів. Проаналізовано динаміку обсягу видатків Зведеного бюджету України на охорону здоров'я за 2015–2022 рр. У результаті аналізу сфери охорони здоров'я представлено принципи, яких доцільно дотримуватись з метою забезпечення ефективного фінансування та розвитку цієї сфери в умовах трансформаційних викликів. Досліджено, що забезпечення системності у фінансовому забезпеченні сфери охорони здоров'я є важливим фактором для підвищення ефективності, якості та доступності медичних послуг для населення. Обґрунтовано ключові аспекти удосконалення системи фінансового забезпечення охорони здоров'я, які повинні вживатись з дотриманням принципу комплексності.

The article analyzes the peculiarities of financial support of the healthcare sector under conditions of transformational challenges. There are three main systems of financing health care in the world, such as: public, insurance, private insurance. The sources of health financing in Ukraine are analyzed. The problems of financial support of health care in Ukraine in the context of transformational challenges. The dynamics of changes in the volume of expenditures of the consolidated budget of Ukraine for health care for 2015–2022 is analyzed. As a result of the analysis of the health sector, a number of principles have been substantiated, which must be followed in order to ensure effective financing and development of this sector in the face of transformational challenges. These include:

equality and universality, fairness, efficiency, purposefulness, consistency, balance, integration, long-term, transparency, innovation, resource orientation. It is determined that ensuring consistency in the financial provision of health care development is an important factor for improving the efficiency, quality and accessibility of medical care for the population. The key aspects of improving the system of financial support of health care have been substantiated, which should be used in compliance with the principle of complexity. These include the following: increasing the total amount of funding, optimizing the distribution of financial resources, developing health insurance, strengthening control in the management of financial resources, innovative development and research, partnership with international organizations, investment in infrastructure, and determining development priorities. These ways can contribute to improving the financial support system of the healthcare sector in Ukraine and provide more accessible, high-quality and effective medical care for the population. Financial support for the development of the health sector in the face of transformational challenges requires an integrated approach aimed at ensuring access to quality health care, effective use of resources, taking into account the changing needs of the population and global challenges.

Ключові слова: охорона здоров'я, фінансове забезпечення, механізм, медичне страхування, фінансові ресурси, сфера охорони здоров'я, система охорони здоров'я.

Key words: health care, financial provision, mechanism, health insurance, financial resources, healthcare sector, healthcare system.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Фінансове забезпечення сфери охорони здоров'я є критично важливим у контексті сучасних трансформаційних викликів, які пов'язані зі змінами в демографічній структурі населення, епідеміологічними трендами, науково-технологічним прогресом, економічними факторами, соціальними змінами та низкою проблем, що з'явилися унаслідок повномасштабного вторгнення. Проблема фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я є надзвичайно актуальною як для України, так і для багатьох інших країн. Належне фінансування системи охорони здоров'я є необхідним для забезпечення відповідного рівня медичної допомоги та розвитку інфраструктури сфери охорони здоров'я. Забезпечення адекватних фінансових ресурсів є ключовим для покращення доступності та якості медичних послуг. Недостатнє фінансування охорони здоров'я може призводити до обмеженого доступу до медичних послуг та погіршення якості. Багато країн, включаючи Україну, постають перед системними проблемами у фінансуванні сфери охорони здоров'я, такими як недостатнє фінансування, несправедливий розподіл ресурсів, недостатня ефективність використання фінансових ресурсів та корупція. У контексті глобальних викликів, таких як пандемія COVID-19, воєнний стан, питання фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я набувають все більшої актуальності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблема фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я знаходить своє відображення у працях таких науковців, як Бойко С. [1], Філіпова Н. [11], Солда-

тенко О. [10], Михайловська О. [12], Гавриченко Д. [2], Сабецька Т. [9], Чорна В. [14], Криничко Л. [3] та інших. Проте, зважаючи на сучасні трансформаційні виклики, необхідність забезпечення доступу до якісних медичних послуг та врахування зміни потреб населення зумовлює необхідність подальших досліджень зазначеної проблеми.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження особливостей фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я в умовах трансформаційних викликів.

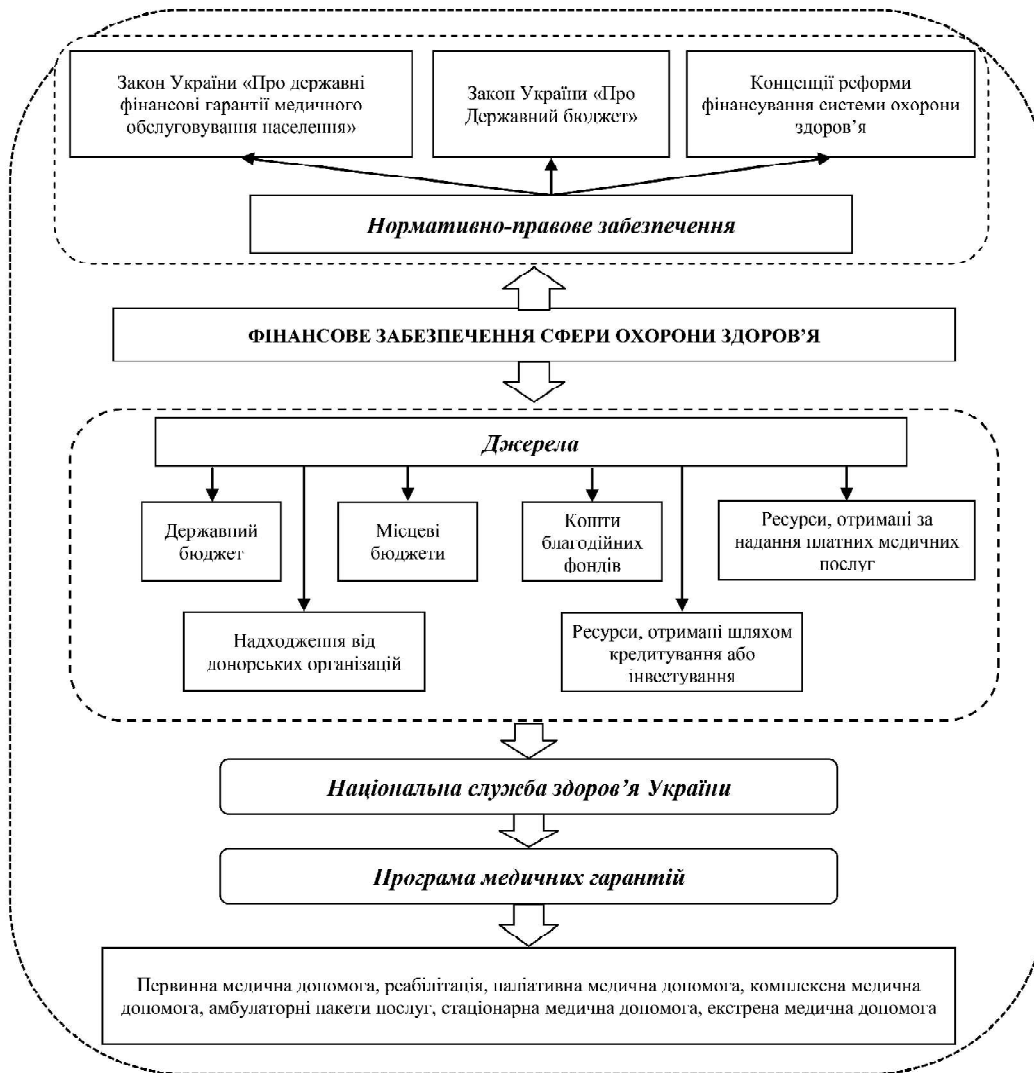
ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розвиток сфери охорони здоров'я в Україні вимагає належного ресурсного забезпечення. Світова практика свідчить, що фінансові ресурси у сфері охорони здоров'я формуються за рахунок таких джерел: державне соціальне медичне страхування, оподаткування, прямі платежі населення, добровільне медичне страхування. Виокремлюють три основні системи фінансування охорони здоров'я [1, с. 121]:

1) державна (моделі Беверіджа й Семашка, бюджетна): пріоритетне значення у фінансуванні сфери охорони здоров'я належить коштам державного та місцевих бюджетів (близько 50—90 %);

2) страхова (модель Бісмарка, соціально- страхова): фінансування сфери охорони здоров'я здійснюється за рахунок коштів страхових фондів, які створені державою на принципах соціального страхування;

3) приватнострахова (американська модель, ринкова, платна): фінансування медичних послуг здійснюється за рахунок коштів суб'єктів господарювання та громадян безпосередньо чи за допомогою системи приватних страхових фондів.

Рис. 1. Особливості фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я

Джерело: розроблено авторами за даними [6; 8; 11; 12].

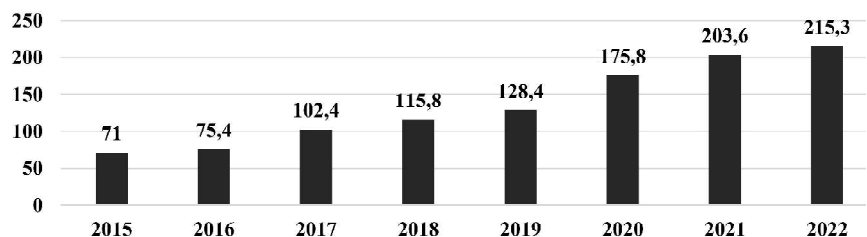
В Україні сфера охорони здоров'я може фінансуватись з різних джерел (рис. 1).

Уряд виділяє кошти з Державного бюджету, що спрямовуються на фінансування закладів охорони здоров'я, забезпечення лікарськими засобами, розвиток інфраструктури, заробітну плату медичним працівникам.

Деякі українці мають додаткове медичне страхування, яке може бути придбане у приватних страхових компаніях, що дозволяє покривати витрати та отримувати додаткові медичні послуги. Проте деякі медичні послуги та процедури можуть не покриватись страховими програмами та бути платними. Україна також отримує фінансову підтримку від міжнародних донорських організацій та фондів, яка спрямовується на покращення сфери охорони здоров'я. Ці кошти можуть використовуватися для реалізації проєктів з модернізації медичних закладів, підвищення доступності до медичних послуг та розвитку медичної інфраструктури.

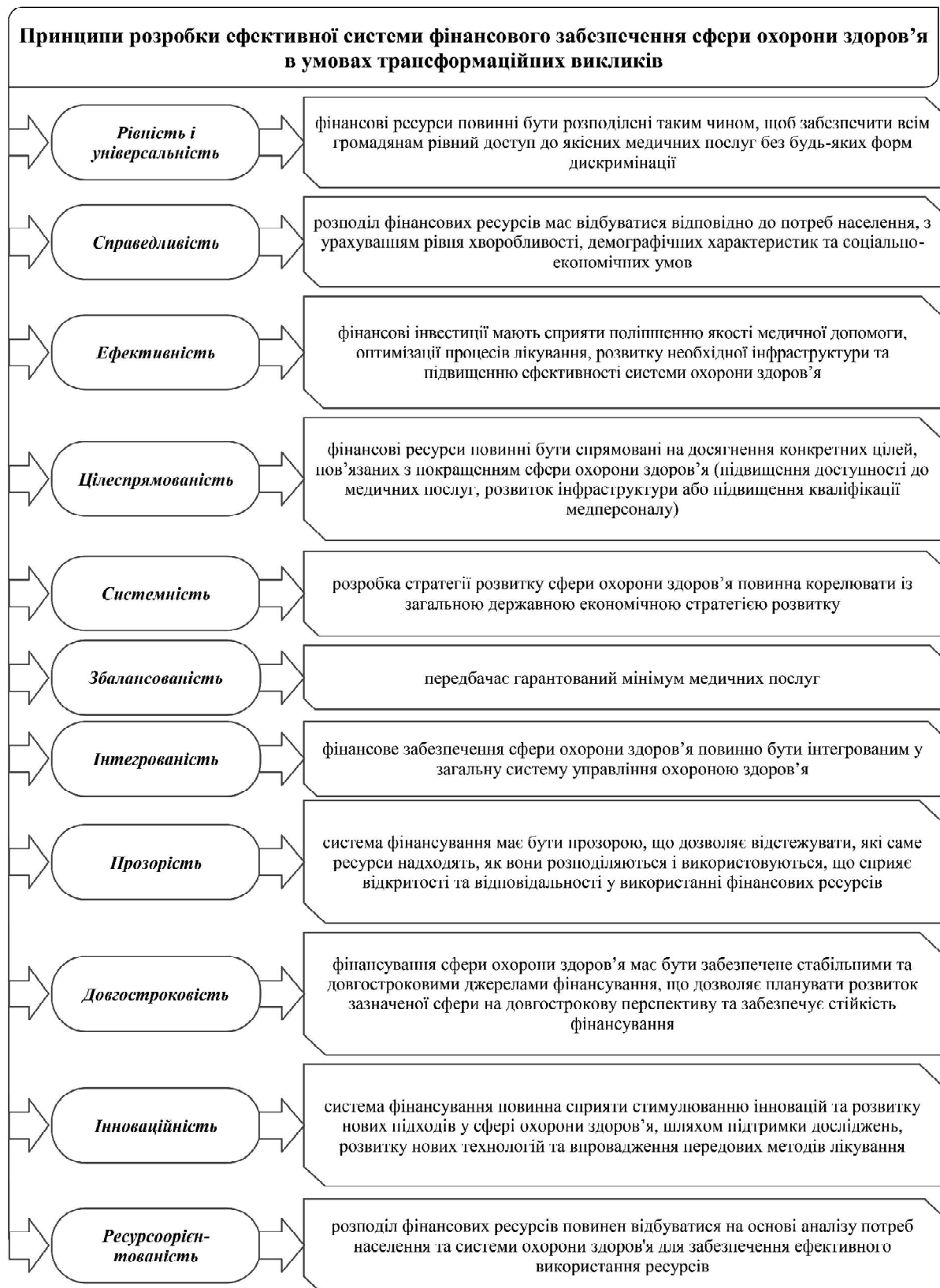
Важливо зазначити, що фінансування сфери охорони здоров'я в Україні є надзвичайно важливим, але водночас і надскладним питанням, однак держава активно працює над удосконаленням та реформуванням системи з метою забезпечення більш ефективного та доступного медичного обслуговування для громадян.

За останні роки видатки Зведеного бюджету України на охорону здоров'я збільшувались (рис. 2). Уряд здійснював кроки для забезпечення підвищення показників фінансування сфери охорони здоров'я, зокрема

Рис. 2. Динаміка обсягу видатків Зведеного бюджету України на охорону здоров'я за 2015–2022 рр., млрд грн

Джерело: систематизовано авторами за даними [4].

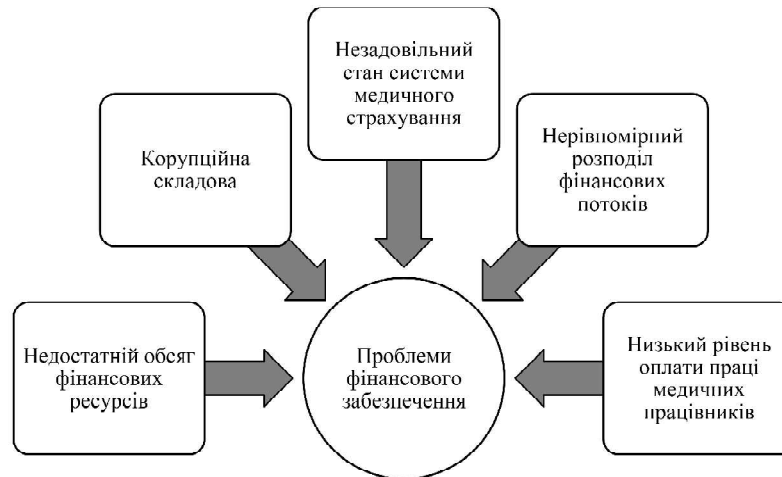

Рис. 3. Принципи розробки ефективної системи фінансового забезпечення розвитку сфери охорони здоров'я в умовах трансформаційних викликів

Джерело: розроблено авторами.

шляхом збільшення видатків на закупівлю медичного обладнання, ремонт медичних закладів, підвищення заробітної плати медичним працівникам, впровадження нових програм та проєктів у сфері охорони здоров'я.

У результаті аналізу сфери охорони здоров'я можна виділити певні принципи, яких доцільно дотримуватись з метою забезпечення ефективного фінансування та розвитку цієї сфери в умовах трансформаційних викликів (рис. 3).

Рис. 4. Проблеми фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я в умовах трансформаційних викликів

Джерело: систематизовано авторами.

Дотримання вище зазначених принципів та системності у фінансовому забезпеченні сфери охорони здоров'я сприятиме створенню цілісної та узгодженої системи фінансування, підвищенню ефективності, покращенню доступності і якості медичних послуг для населення [11].

Фінансове забезпечення сфери охорони здоров'я в Україні є надзвичайно актуальною проблемою (рис. 4). Бюджетні асигнування на охорону здоров'я в Україні є недостатніми для задоволення потреб населення. Це призводить до дефіциту лікарських засобів, медичного обладнання та кадрів, недостатнього фінансування лікувально-профілактичних закладів та заробітної плати медичних працівників.

Також серйозною проблемою в Україні є корупція у сфері охорони здоров'я. Недобросовісні практики, такі як хабарництво та вимагання неправомірних платежів від пацієнтів, спричиняють втрату фінансових ресурсів, які мали б бути використані на поліпшення медичної допомоги [5].

Система обов'язкового медичного страхування в Україні також має свої недоліки. Поточна модель фінансування базується на зборі премій з роботодавців та самозайнятих осіб. Однак ця система не забезпечує достатніх ресурсів для фінансування медичної системи. Фінансові ресурси не завжди ефективно розподіляються між різними рівнями медичної допомоги, що може призводити до нерівності в доступі до якісних медичних послуг між регіонами та населенням. Заробітна плата медичних працівників в Україні залишається низькою порівняно з іншими країнами. Це спричиняє відтік кваліфікованих фахівців та неспроможність залучити нові кадри до системи охорони здоров'я.

Для вирішення окреслених проблем необхідно розробити комплексні заходи, спрямовані на збільшення фінансування сфери охорони здоров'я, поліпшення системи страхування, боротьбу з корупцією та забезпечення справедливого розподілу фінансових ресурсів. Також необхідно підвищити рівень оплати праці медичних працівників для збереження кваліфікованих фахівців у системі охорони здоров'я.

Виходячи із вищезазначених проблем, до ключових аспектів удосконалення системи фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я, які мають базуватись на принципі комплексності, можна віднести:

1. Збільшення загального обсягу фінансування. Належне фінансування сфери охорони здоров'я потребує збільшення загального обсягу фінансування з бюджету, що може включати збільшення видатків з державного бюджету, а також пошук інших джерел фінансування, таких як страхові та благодійні внески, публічно-приватне партнерство.

2. Оптимізація розподілу фінансових ресурсів. Важливо забезпечити раціональний та ефективний розподіл фінансових ресурсів, що може бути реалізовано за рахунок перегляду механізмів фінансування та розподілу коштів між різними рівнями сфери охорони здоров'я, забезпечення пріоритетного фінансування для населених пунктів із найбільшою потребою та забезпечення відповідності фінансування потребам населення.

3. Розвиток медичного страхування. Обов'язкове медичне страхування може стати ефективним інструментом фінансування охорони здоров'я, що дозволить залучити додаткові фінансові ресурси та забезпечити більш стабільне фінансування.

4. Посилення контролю в управлінні фінансовими ресурсами. Ефективне управління та контроль за використанням фінансових ресурсів є важливим аспектом. Саме тому необхідно забезпечити прозорість та відповідальність у використанні коштів, впровадити механізми аудиту та моніторингу, а також боротися з корупцією в системі охорони здоров'я.

5. Інноваційний розвиток та дослідження. Фінансування досліджень та інновацій у сфері охорони здоров'я є ключовим аспектом для розвитку нових методів діагностики, лікування та профілактики хвороб. Уряд повинен сприяти інвестиціям у медичні дослідження, створенню інноваційних центрів та партнерству з приватним сектором.

6. Партнерство з міжнародними організаціями. Співпраця з міжнародними організаціями, наприклад, такими як Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), ЮНІСЕФ, може допомогти отримати фінансо-

ву та технічну підтримку, а також надати експертні рекомендації для удосконалення системи фінансування.

7. Інвестиції в інфраструктуру. Розвиток сучасної медичної інфраструктури є необхідним у контексті трансформаційних викликів (будівництво нових лікарень, поліклінік, медичних центрів та лабораторій, а також модернізація існуючих закладів). Інвестиції в цю сферу можуть забезпечити доступну та якісну медичну допомогу. Особливо це актуалізується на фоні значних руйнувань інфраструктури сфери охорони здоров'я внаслідок повномасштабного вторгнення.

8. Визначення пріоритетів розвитку. В умовах трансформаційних викликів важливо визначити пріоритети розвитку сфери охорони здоров'я. Наприклад, можуть бути виділені додаткові ресурси для боротьби зі специфічними хворобами або на превентивні програми, зокрема вакцинацію та скринінги. Оцінка потреб населення та ефективне планування розвитку можуть допомогти визначити ці пріоритети.

Отже, вище зазначені аспекти можуть сприяти поліпшенню системи фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я в Україні та забезпечити більш доступну, якісну та ефективну медичну допомогу для населення.

Навіть у воєнний період доцільно звернути увагу на реформи, що допоможуть визначити пріоритетність обмежених ресурсів, шляхом використання фінансових інструментів для підвищення ефективності та справедливості, зниження рівня корупції та забезпечення фінансового захисту вразливих верств населення. Також важливо розробити загальносистемні заходи, необхідні для відновлення та продовження реформи, наприклад, шляхом ефективного розподілу ресурсів та подальшого розвитку і зміцнення електронної системи охорони здоров'я, на що націлена Концепція розвитку електронної охорони здоров'я [7]. Інтеграція ветеранів у цивільні системи фінансування та надання послуг у сфері охорони здоров'я також матиме вирішальне значення, наприклад, шляхом зміни ідентифікаторів пацієнтів у інформаційній системі охорони здоров'я для забезпечення кращого моніторингу медичних потреб та медичних послуг, що надаються ветеранам [15]. З 24 лютого 2022 року Національна служба здоров'я України продемонструвала гнучкість у перерозподілі фінансування між територіями та постачальниками відповідно до руху населення.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Фінансове забезпечення сфери охорони здоров'я в умовах трансформаційних викликів потребує комплексного підходу, спрямованого на забезпечення доступу до якісних медичних послуг, ефективне використання ресурсів з урахуванням зміни потреб населення та глобальних викликів. Оскільки сфера охорони здоров'я є складною та багатогранною, необхідно враховувати різноманітні аспекти для забезпечення ефективного фінансового забезпечення. Держава має виділяти достатні ресурси з державного бюджету на охорону здоров'я, зокрема на розвиток медичної інфраструктури, закупівлю необхідного обладнання, підвищення оплати праці медичних працівників та реалізацію програм і

проєктів, спрямованих на підвищення якості медичного обслуговування. Медичне страхування може забезпечити стабільне джерело фінансування і зменшити навантаження на державний бюджет. Уряд має сприяти розвитку партнерства з приватним сектором з метою залучення приватного капіталу для інвестицій у медичну інфраструктуру, технології та інновації. Необхідно забезпечити прозоре та ефективне управління фінансовими ресурсами, включаючи контроль за використанням коштів, оптимізацію бюджетних процесів, впровадження механізмів моніторингу та оцінки результативності витрат. Зазначені аспекти сприятимуть застосуванню комплексного підходу до фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я в умовах трансформаційних викликів.

Література:

1. Бойко С. Г. Фінансово-економічне забезпечення сфери охорони здоров'я зарубіжних країн: досвід для України. Стратегічні пріоритети. 2019. № 3—4 (51). С. 119—125.
2. Гавриченко, Д., Козирева, О., Попова, Т., & Сергієнко, Л. Механізм фінансування охорони здоров'я України в умовах трансформацій. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2022. № 1 (42). С. 125—133. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.-1.42.2022.3674>.
3. Криничко Л., Мотайло О. Нові підходи до фінансування системи охорони здоров'я. Аспекти публічного управління. 2021. Том 9, № 2. С. 86—100. URL: <http://surl.li/hrzqt>.
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2022-538.
5. Попело О. Організаційно-економічний механізм запобігання корупції в органах влади в контексті забезпечення ефективного регулювання системи охорони здоров'я. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. № 6. Т. 2. С. 318—322. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?p=16534>.
6. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10.2017 № 2168-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>.
7. Про схвалення Концепції розвитку електронної охорони здоров'я: розпорядження Кабінету Міністрів України від 28.12.2020 № 1671-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1671-2020-%D1%80#Text>.
8. Реформа фінансування системи охорони здоров'я в Україні. Прогрес та майбутні напрями. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/a76075b0-fb68-57c4-aa27-5316076d4e57/content>.
9. Сабецька Т. Проблеми та перспективи фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я України. *Економіка та суспільство*. 2021. № 27. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/466/448>.
10. Солдатенко О. Сучасний стан правового регулювання фінансування сфери охорони здоров'я України. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 2. С. 142—147. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/2/27.pdf>.

11. Філіпова Н. В. Джерела фінансового забезпечення сфери охорони здоров'я в Україні. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2021. № 1. С. 95—100.

12. Філіпова Н. В., Михайловська О. В. Теоретичні засади стратегії фінансового забезпечення розвитку сфери охорони здоров'я. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2022. № 4. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-08-02>.

13. Фінансування охорони здоров'я в Україні: стійкість в умовах війни. Копенгаген: Європейське регіональне бюро ВООЗ; 2022. URL: <https://apps.who.int/iris/rest/bitstreams/1462188/retrieve>.

14. Чорна В. Порівняльний аналіз фінансування сфери охорони здоров'я України та країн Європейського Союзу. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2021. № 1 (87). С. 45—49. URL: <http://surl.li/hrzrn>

15. Priorities for Health System Recovery in Ukraine. Joint Discussion Paper. URL: <http://surl.li/hpmow>.

References:

1. Boiko, S.H. (2019), "Financial and economic provision of health care in foreign countries: experience for Ukraine", *Stratehichni priorytety*, vol. 3—4 (51), pp. 119—125.

2. Havrychenko, D., Kozyrieva, O., Popova, T. and Serhiienko, L. (2022), "Mechanism of financing health care in Ukraine in the conditions of transformations", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 1 (42), pp. 125—133. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.1.42.2022.3674>.

3. Krynychko, L. and Motailo, O. (2021), "New approaches to financing the health care system", *Aspekty publicznego upravlinnia*, vol. 9 (2), pp. 86—100, available at: <http://surl.li/hrzqt> (Accessed 25 May 2023).

4. Official website of the Ministry of Finance of Ukraine (2023), available at: https://mof.gov.ua/uk/budget_-2022-538 (Accessed 25 May 2023).

5. Popelo, O. (2022), "Organizational and economic mechanism of corruption prevention in authorities in the context of ensuring effective regulation of the health care system", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 6 (2), pp. 318—322, available at: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?p=16534> (Accessed 25 May 2023).

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), *The Law of Ukraine "On state financial guarantees of medical care for the population"*, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text> (Accessed 25 May 2023).

7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2020), "On the approval of the Concept of the development of electronic health care", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1671-2020-%D1%80#Text> (Accessed 25 May 2023).

8. World Bank (2022), "Reform of the financing of the healthcare system in Ukraine. Progress and future directions", available at: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/a76075b0-fb68-57c4-aa27-5316076d4e57/content> (Accessed 25 May 2023).

9. Sabetska, T. (2021), "Problems and prospects of financial provision of the sphere of health care of Ukraine", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 27, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/466/448> (Accessed 25 May 2023).

10. Soldatenko, O. (2018), "The current state of legal regulation of the financing of health care in Ukraine", *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo*, vol. 2, pp. 142—147, available at: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/2/27.pdf> (Accessed 25 May 2023).

11. Filipova, N. V. (2021), "Sources of financial support in the sphere of health care in Ukraine", *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky*, vol. 1, pp. 95-100.

12. Filipova, N.V. and Mykhailovska, O.V. (2022), "Theoretical foundations of the strategy of financial support for the development of the health care sector", *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: ekonomika ta upravlinnia*, vol. 4. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-08-02>.

13. WHO (2022), "Health care financing in Ukraine: sustainability in wartime", available at: <https://apps.who.int/iris/rest/bitstreams/1462188/retrieve> (Accessed 25 May 2023).

14. Chorna, V. (2021), "Comparative analysis of health care financing of Ukraine and the countries of the European Union", *Visnyk sotsialnoi hihieny ta orhanizatsii okhorony zdorovia Ukrainy*, vol. 1 (87), pp. 45—49, available at: <http://surl.li/hrzrn> (Accessed 25 May 2023).

15. Joint Discussion Paper (2023), "Priorities for Health System Recovery in Ukraine", available at: <http://surl.li/hpmow> (Accessed 25 May 2023).

Стаття надійшла до редакції 06.06.2023 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663